

Styret i SPAREBANK 1 SØRE SUNNMØRE
Gymnasvegen 2
6102 VOLDA

VÅR REFERANSE
21/4334

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET
Off. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1.
ledd nr. 2 Gjelder kun
merkede avsnitt

DATO
26.11.2021

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte tilsyn i SpareBank 1 Søre Sunnmøre 31. mai - 2. juni 2021. Tilsynet ble gjennomført på digital plattform. Tilsynet hadde som formål å vurdere bankens interne styrings- og kontrollsystemer samt risikoeksponering på kreditt-, likviditets- og markedsområdet.

Til grunn for denne rapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 10. september 2021 og styrets kommentarer til rapporten i brev av 13. oktober d.å. Finanstilsynet understreker at tilsynsrapporten tar utgangspunkt i markedssituasjonen og bankens status på tidspunktet for tilsynet.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

OVERORDNEDE FORHOLD

Status

Kapitalforhold

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at rapportert kapitaldekning i 1. kvartalsrapporten for 2021 avviker fra innrapporteringen til Finanstilsynet. Videre påpekte Finanstilsynet at det fremkommer av bankens korrespondanse med Finanstilsynet at flere av EBAs valideringskontroller slår ut i innrapporteringen og at banken har blitt bedt om å korrigere rapporteringen for 1. kvartal. Finanstilsynet noterer fra styrets svarbrev at korrigert innrapportering ble sendt inn 25. juni d.å. Finanstilsynet merker seg videre at banken samarbeider med en faggruppe i SpareBank 1-alliansen for å kartlegge og utbedre rapporteringsverktøyet knyttet til EBAs valideringskontroller. Finanstilsynet registrerer at bankens rapportering har vært mangelfull også i 2. og 3. kvartal 2021. Finanstilsynet understreker viktigheten av korrekt myndighetsrapportering og legger til grunn at styret påser at nødvendige tiltak blir iverksatt.

Finanstilsynet stilte i foreløpig tilsynsrapport spørsmål ved at rapporterte "verdiendringer og nedskrivninger/ avsetninger"¹ for misligholdte utlån vektet 100 prosent bare utgjør 14 prosent. Styret har ikke besvart dette punktet. Finanstilsynet viser til CRR art 127 hvor det fremgår at den *usikrede delen* av et misligholdt lån skal vektet 150 prosent dersom den *usikrede delen* er skrevet ned med under 20 prosent. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at risikovektingen er i overensstemmelse med regelverket.

¹ KRT 1079, konsolidert nivå

Finanstilsynet ber om styrets bekreftelse av resultater av oppfølgingen av myndighetsrapporteringen innen 28. februar 2022.

Overordnet styring og kontroll

Strategiske valg

I den foreløpige tilsynsrapporten pekte Finanstilsynet på at en høyere vekst enn hva den generelle markedsveksten er, etter Finanstilsynets vurdering ofte vil øke kredittrisikoen i bankens utlånsporteføljer, og påpekte at reell vekst er vesentlig høyere enn bankens målsatte vekst. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at banken etter styrets oppfatning har høy kredittkompetanse og et bevisst forhold til risiko og at banken kan fortsette å ta markedsandeler ved å vokse noe utover kredittveksten uten å påta seg uønsket kredittisiko. Finanstilsynet noterer at veksten kan variere noe mellom de ulike kvartalene, men at man over tid ønsker å legge seg på målsatt vekstmål og at etter styrets oppfatning er veksten innenfor fastsatt risikoprofil. Finanstilsynet gjentar sin vurdering fra foreløpig tilsynsrapport om at høy vekst øker risikoen for en tiltagende kredittisiko i bankens utlånsporteføljer og legger til grunn at styret følger opp utlånsveksten og kredittkvaliteten nøye.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens satsing på kapitalrådgivning i samarbeid med SpareBank 1 Kapitalforvaltning har vokst mye i omfang, og stilte spørsmål ved hvorfor satsingen ikke er omtalt i bankens strategidokument. Finanstilsynet ba også om en vurdering av kompetansen i banken knyttet til dette området. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret forventer fortsatt vekst fremover samt at samarbeidet knyttet til kapitalrådgivningen vil bli innarbeidet i strategidokumentet. Finanstilsynet noterer at banken vurderer å ha god kompetanse på området, men at styret presiserer at kapitalrådgivningen skjer i samarbeid med SpareBank 1 Kapitalforvaltning.

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at bankens strategidokument bør drøfte sammenhengen mellom vekst, inntjening og kapitaldekning, og det bør tas stilling til hvilket langsiktig kapitalnivå som anses å være forenlig med risikoen som følger av bankens ambisjoner slik at strategi- og ICAAP-dokumentet opererer med samme minimumskrav til ren kjernekapitaldekning. Finanstilsynet merker seg at styret tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning og at styret i pågående arbeid bl.a. vil drøfte det langsiktige kapitalnivået. Finanstilsynet legger til grunn at dette innebærer en drøfting av sammenhengen mellom vekst, inntjening og kapitaldekning.

Styringsdokumenter

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at det bør inntas en beskrivelse av bankens holdninger til ESG-faktorer (Environmental, Social and Governance) og tilknyttet risiko i policy for virksomhets- og risikostyring, slik at banken kan identifisere, vurdere, overvåke og kontrollere disse risikoene. Som det fremgår av Finanstilsynets modul for styring og kontroll av kredittisiko, forventes det at banken vurderer kundens eksponering for klimarisiko i form av fysisk risiko og overgangsrisiko som en del av kredittvurderingen. I tillegg bør policydokumentene på likviditetsrisiko- og markedsrisiko-områdene omhandle bankens holdninger til bærekraftig ("grønn") finansiering og klimarisiko i investeringsporteføljen. Finanstilsynet merker seg at styret tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning og vil følge opp innspillene i styringsdokumentene.

KREDITTRISIKO

Vurdering av bankens risikonivå på kredittområdet

Porteføljekvalitet

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på en økning i andelen lån til bedriftsmarkedet med middels, høy og svært høy risiko målt etter bankens eget risikoklassifiseringssystem og svakheter i misligholdsmerkingen på bedrifts- og personmarkedet. Finanstilsynet stilte spørsmål om banken rapporterte for lavt misligholdsvolum og for få lån i trinn 3 per 1. kvartal 2021, og viste til CRR/CRD IV-forskriften. Det følger av forskriften at i tillegg til betalingsmislighold skal et engasjement også anses som misligholdt dersom banken vurderer det som lite sannsynlig at det kan innfris uten iverksettelse av tiltak. Verdien av eventuelle pantesikkerheter skal ikke påvirke vurderingen av mislighold.

Finanstilsynet noterer at engasjementer merket som mislighold har økt fra 1. til 2. kvartal 2021. Finanstilsynet merker seg at etterkant av tilsynet har tatt i bruk en ny modul for identifikasjon og merking av "Forbearance og UTP (Unlikeness to pay)", og at bankens skriftlige rutine på området i all hovedsak er ferdig. Finanstilsynet vil påpeke at det ikke er tilfredsstillende at systemer og retningslinjer kom på plass så sent og viser til styrets ansvar for å påse at banken gjennomfører nødvendige systemendringer mv. i god tid før regelverket trer i kraft.

Porteføljesammensetning - konsentrasjonsrisiko

Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til at banken har betydelig konsentrasjonsrisiko og mange store engasjementer, spesielt innen offshore- og eiendomsbransjen. Etter Finanstilsynets vurdering er bankens kredittrisiko høyere enn bankens styrefastsatte risikotoleranse. Finanstilsynet merker seg bankens svar om at offshore-engasjementene er innvilget for flere år siden og har en kredittrisiko som går utover dagens styrefastsatte risikotoleranse. Det nevnes videre at risikoen knyttet til offshoreengasjementene er vesentlig redusert både i volum og risiko, og at styret per i dag er rimelig komfortable med risikoen og tapspotensialet. Når det gjelder store engasjementer knyttet til eiendom, noterer Finanstilsynet styrets kommentar om at dette i all hovedsak er lønnsomme og solide selskaper som har aktiviteter med lav risikoprofil. Finanstilsynet merker seg styrets vurdering om at risikoen i porteføljen totalt sett er innenfor styrefastsatt risikotoleranse.

Avsetningsnivå

I foreløpig rapport viste Finanstilsynet til styrets redegjørelse i delårsregnskapet for 1. kvartal 2021 der det fremkom at som følge av fortsatt stor usikkerhet knyttet til covid-19 økte banken den skjønsmessige tapsavsetningen mot offshorebransjen. Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at alle fire offshoreengasjementene var i trinn 2 ved utgangen av 1. kvartal 2021 og ga uttrykk for at flere av offshoreengasjementene burde vært klassifisert som trinn 3. Finanstilsynet merker seg at ved utgangen av 2. kvartal har ett engasjement blitt klassifisert som trinn 3, se for øvrig omtale under enkeltengasjementer.

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at det ikke var foretatt ytterligere tapsavsetninger på øvrig portefølje som følge av usikkerhet knyttet til covid-19 effekter for økonomien. Finanstilsynet noterer seg at etter styrets oppfatning var det ikke behov for ekstra tapsavsetninger verken på bedrifts- eller personmarkedet per 1. kvartal 2021.

Finanstilsynet understreker styrets ansvar for at det foretas tilstrekkelige tapsavsetninger.

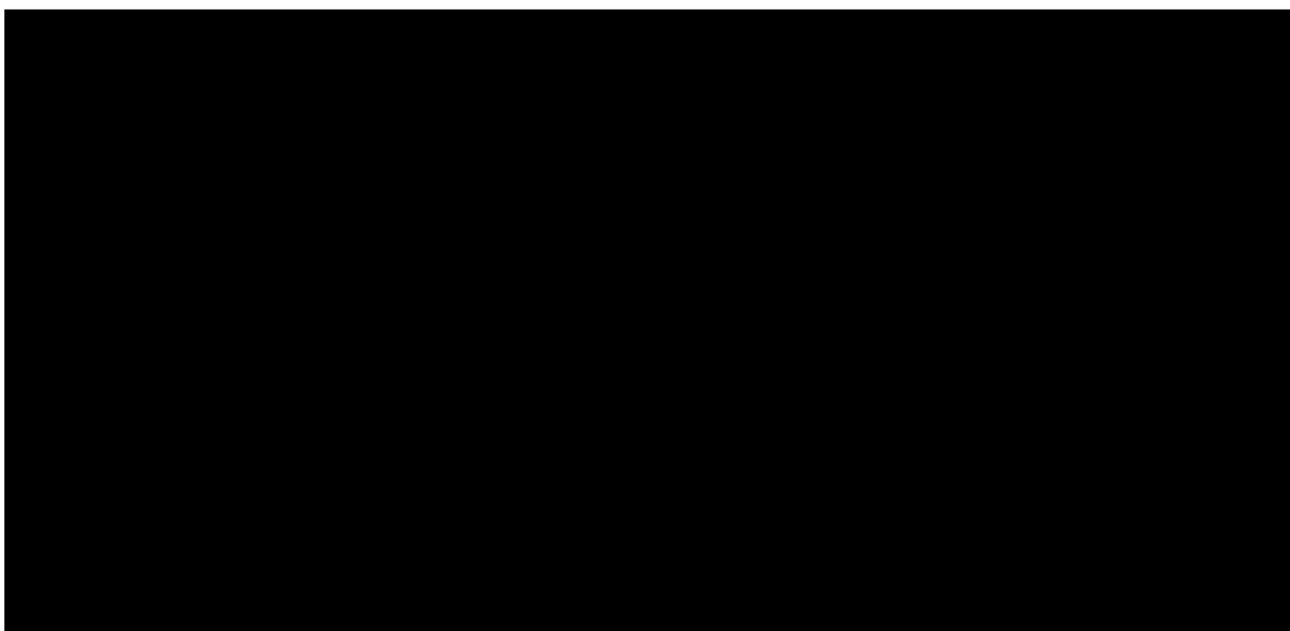
Enkeltengasjementer

Generelle kommentarer

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på nødvendigheten av å utarbeide bransjenotater, spesielt relatert til offshore, som dokumenterer bankens markedssyn. Bransjenotater sikrer at banken benytter en enhetlig praksis ved vurdering av tapsavsetninger, og at forutsetninger om rater og utnyttelsesgrader mv. er konsistente for de ulike segmentene. Finanstilsynet noterer seg at styret er enig med Finanstilsynet og vil sørge for å få oppdatert bransjenotatet hyppigere, samt at det vil vurdere å innhente markedsanalyser også for eiendom.

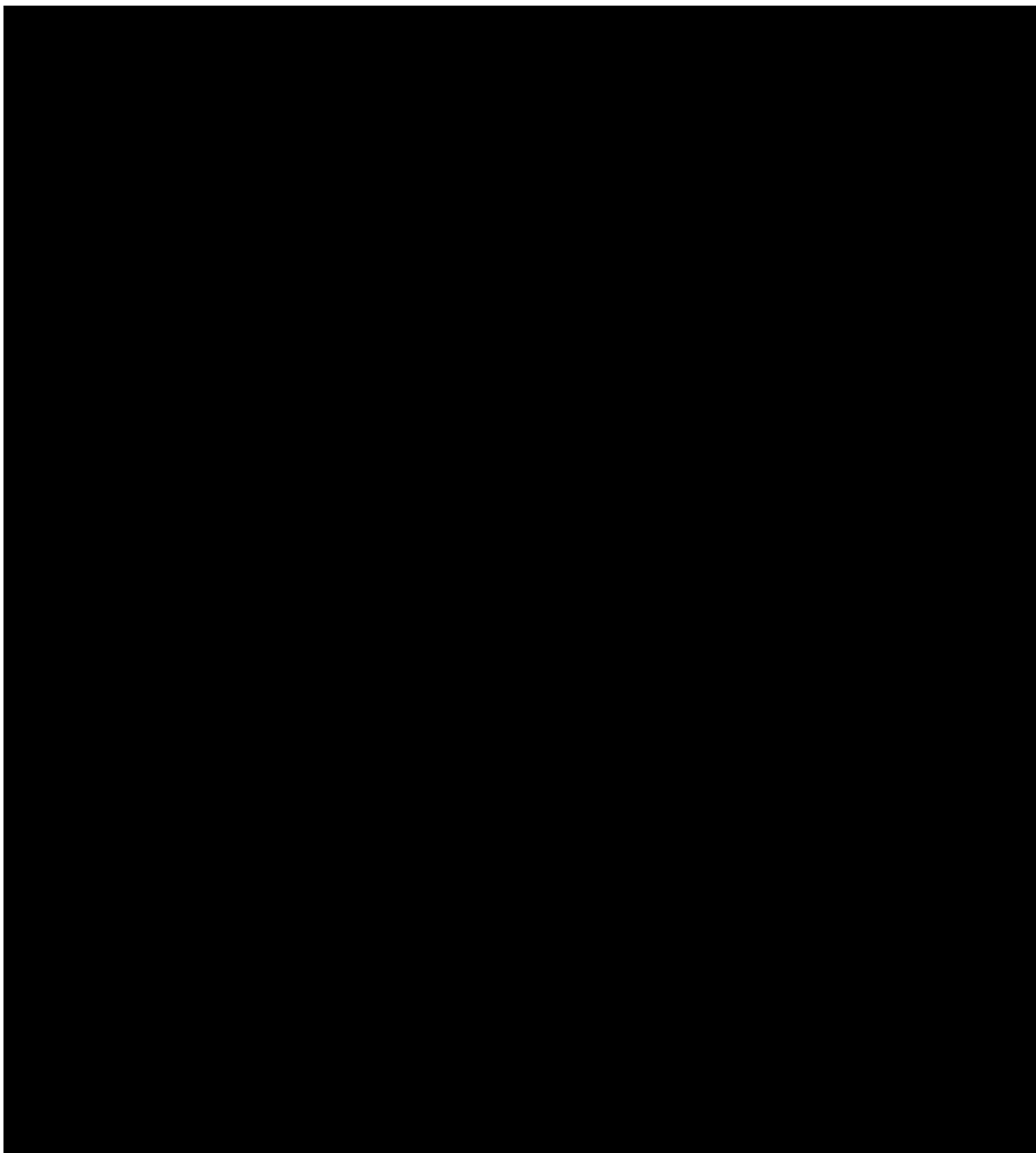
Finanstilsynet pekte på mangelfull dokumentasjon på kontroll av antihvitvask-status i saksnotatene for bedriftsmarkedet. Bankens klassifisering av risiko for hvitvasking bør komme frem i notatet slik at vurderingen av hvitvaskingsrisiko blir en tydeligere del av kredittbeslutningen. Finanstilsynet noterer seg styrets kommentar om at banken fremover vil påse at saksnotatene viser korrekt antihvitvask-status, samt inneholder vurdering og klassifisering av risikoen.

Videre pekte Finanstilsynet på at saksnotatene bør inkludere en vurdering av kundens kredittrisiko knyttet til bærekraftsrisikoer (ESG-risiko), spesielt klimarisiko i form av fysisk risiko og overgangsrisiko. Styret har svart at banken tok i bruk ny modul for ESG-risiko 1. juli 2021. Finanstilsynet registrerer at modulen inkluderer generelle ESG-spørsmål og bransjespesifikke spørsmål, og skal benyttes i alle innvilgelsessaker på bedriftsmarkedet. Basert på svarene gis det en total score på kunden og resultatet inkluderes i saksnotatet.

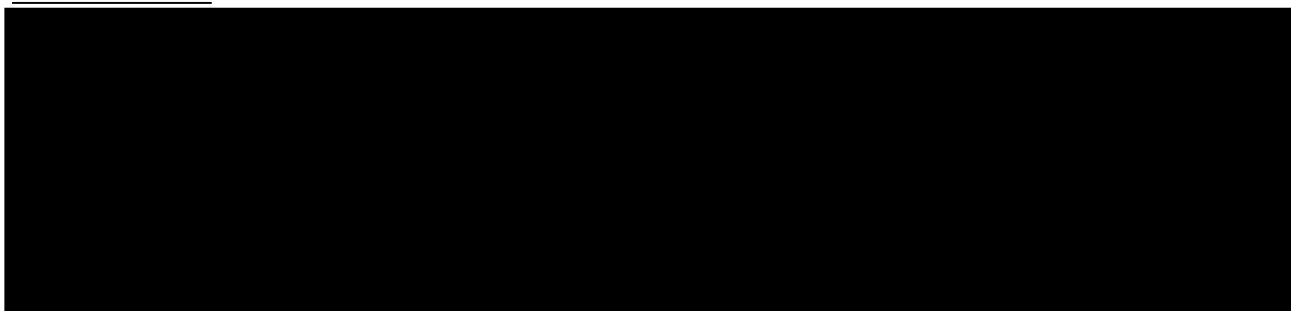
I foreløpig rapport tok Finanstilsynet opp svakheter i modellen som benyttes ved offshoreengasjementene ved at positive utfall i enkelte scenarioer utligner tapet i andre scenarioer. Finanstilsynet noterer seg at styret i videre bruk av modellen vil være oppmerksom på Finanstilsynets kommentarer. Finanstilsynet legger til grunn at banken fremover beregner forventet kreditttap som et resultat av estimerte tap i flere scenarioer som vektet etter sannsynligheten for at de ulike scenarioene vil inntreffe.

² Samlerapport tematilsyn om regnskapsføring av utlån etter IFRS 9, punkt 4.2.3.

Styring og kontroll av kredittrisiko

Risikotoleranse

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at strategi/policydokumentet bør angi bankens risikotoleranse på en tydelig måte og slik at toleransebeskrivelsen kan danne grunnlag for fastsettelse av rammer og policyregler. Videre pekte Finanstilsynet på at det bør være overensstemmelse mellom kravene i de ulike policydokumentene. Finanstilsynet bemerket videre at banken ikke har operasjonalisert kravene til akkumulert risikoklasse A-E i sin rapportering av kredittrisiko. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning, og vil se nærmere på fastsatte rammer og harmonisering av policydokumentene.

Det ble i foreløpig tilsynsrapport pekt på at inntakskriteriene er fastsatt på bakgrunn av en kombinasjon av sikkerhetsdekning (realisajonsverdi) og misligholdssannsynlighet (PD), jf. krav om akkumulert risikoklasse C eller bedre. Finanstilsynet viste til at beste praksis er at bankens kriterier for innvilgelse fastsettes på bakgrunn av betjeningsevne, som operasjonaliseres ved at det fastsettes krav til misligholdssannsynlighet (PD) for å sikre at banken ikke påtar seg unødvendig risiko. Finanstilsynet reiste derfor spørsmål om styret vil vurdere det som mer hensiktsmessig kun å sette krav til betjeningsevne (PD) ved innvilgelse av nye lån/engasjement. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at fullmaktsmatrisen og saksbehandlingsverktøyet baserer seg på akkumulert risikoklasse samt at styret har valgt å innrette styringen av kredittrisiko både etter risikoen for mislighold og risikoen for tap ved mislighold. Finanstilsynet noterer seg videre at selv om kontantstrøm er det viktigste kriteriet, er styret mindre villig til å ta inn nye engasjementer med PD opp mot bankens toleranse der sikkerheten er svak og/eller usikker.

Rammer for porteføljekvalitet og porteføljesammensetning

Finanstilsynet stilte i foreløpig tilsynsrapport spørsmål om dagens rammesetting er hensiktsmessig og gir god styringsinformasjon, og ba styret vurdere forenklinger i rammesettingen. Finanstilsynet pekte bl.a. på at banken har fastsatt rammer for "risikogruppe Høgaste", som maksimal andel volum frisk portefølje på bakgrunn av forventet tap ($ECL=EAD \times LGD \times PD$).

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at en konsekvens av gjeldende rammer er at rammen for volum i risikogruppe "Høgaste" vil overholdes som følge av at porteføljer migrerer til risikoklassene "Misligholdt og nedskrevne" engasjementer, og ga derfor uttrykk for at rammen for høyrisiko bør inkludere mislighold (NPL). Finanstilsynet ga også uttrykk for at rammen bør fastsettes basert på PD-størrelser. Finanstilsynet merker seg at styret tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning og vil vurdere korrigerende av rammen ved neste revisjon av kredittpolicyen.

Øvrige styrefastsatte måltall til porteføljekvalitet er vektet gjennomsnittlig misligholdssannsynlighet (PD) for totalporteføljen, og som er inklusive misligholdte og tapsutsatte engasjementer. Videre er det fastsatt rammer bl.a. for mislighold over 90 dager og totalt mislighold over 30 dager. Finanstilsynet forstår det slik at rammen for mislighold over 90 dager gjelder betalingsmislighold. På bakgrunn av at også "Unlikeliness to pay" inngår i misligholdsvolumet (NPL) og i Høyrisiko, stilte Finanstilsynet i foreløpig tilsynsrapport spørsmål om det fortsatt er

hensiktsmessig å ha eget måltall for betalingsmislighold over 90 dager. Finanstilsynet ga videre uttrykk for at det ikke er hensiktsmessig med rammer for tap, da det kan medvirke til for lave tapsavsetninger. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning og vil endre strategi/policy.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på det ikke fremgår klart på hvilket grunnlag rammer er fastsatt, og at beste praksis er at rammer fastsettes utfra bevilget beløp. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret vil benytte bevilget engasjement ved fastsettelse av rammer og legger til grunn at policydokumenter og retningslinjer oppdateres.

Det fremgår av strategi/policy at det er et prioritert mål å gjennomføre en nedskalering av eksponeringen mot store engasjementer og sikre en mer diversifisert portefølje over tid. Banken skal ha et særskilt søkelys på å vokse på solide og lønnsomme små- og mellomstore bedrifter med moderat til lav risikoprofil. Styret har på denne bakgrunn fastsatt mange rammer for størrelsen på bankens bedriftsengasjementer. Finanstilsynet ga i foreløpig tilsynsrapport uttrykk for støtte til at det er viktig med rammer og god oppfølging av store engasjementer, men stilte spørsmål om bankens omfattende rammesetting er hensiktsmessig og gir god styringsinformasjon. Finanstilsynet ba styret vurdere forenklinger i rammesettingen, jf. omtale i EBAs retningslinjer (Guidelines on Loans origination and monitoring) hvor det fremgår at "credit metrics and limits ... should be tailored to the business model and complexity of the institution". Finanstilsynet merker seg at styret vil vurdere rammesettingen på nytt, bl.a. med tanke på forenklinger.

Bevilgningskriterier

Kravet til egenkapital kan avvikes hvis dette kompenseres av ikke balanseførte merverdier gitt at det foreligger objektive kriterier som for eksempel takster eller meglerrapporter fra uavhengige tredjeparter. Videre kan kravet fravikes dersom det foreligger ansvarlig lån og annen gunstig langsiktig finansiering, samt hvis det benyttes hjelpeverktøy og modellen vektlegger spesielle forhold i den aktuelle bransje eller sak. Det skal legges stor vekt på den PD og/eller kontantstrøm som blir generert ved bruk av modell for Eiendom Utleie, Eiendom prosjekt og Prognosemodellen m.fl.

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til påpekninger fra tilsynet i 2017, hvor det ble presisert at Finanstilsynet anser krav til egenkapital som et viktig bevilgningskriterium og hvor styret ble anbefalt å påse at egenkapitalkravene blir gjennomgått og vektlagt i bankens kredittvurderinger. Samtidig understreket Finanstilsynet viktigheten av å utvise forsiktighet ved beregning av verdijustert egenkapital.

Finanstilsynet noterer av svarbrevet at bokført egenkapital (egenkapitalprosent) er et svært viktig kriterium i bankens kredittbehandling, men etter styrets oppfatning kan bokført egenkapital gi et feil bilde av selskapets reelle soliditet. Finanstilsynet gjentar viktigheten av å utvise forsiktighet ved beregning av verdijustert egenkapital. Finanstilsynet bemerker at beste praksis er at kravet til egenkapital skal være på plass før utbetaling av lånet, at evt. avvik fra kravet bør vurderes og

dokumenteres særskilt og at saken må løftes. Finanstilsynet merker seg at styret vil foreta en vurdering av krav til bokført egenkapital ved neste revisjon av kredittpolicy og retningslinjer, og legger til grunn at styret reduserer mulighetene for avvik i retningslinjene og at egenkapitalkravene blir vektlagt i kredittvurderingene.

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at bankens retningslinjer for enkeltbransjer inneholder krav til egenkapital, herunder at for bransjene kraft og energi/bolig- og byggentreprenører/utbygging av eiendom for videresalg, bør kunden som hovedregel overstige bankens grense for minste egenkapitalandel etter transaksjonen, eller skyte inn tilsvarende i transaksjonen ved nye prosjekt. Finanstilsynet ga uttrykk for at dette, etter Finanstilsynets forståelse, innebærer at selskapet må skyte inn ekstra kapital hvis egenkapitalen etter transaksjonen kommer under minimumsgrensene. Finanstilsynet noterer av svarbrevet at det etter bankens retningslinjer blir stilt krav til egenkapital både på selskaps- og prosjektnivå og at kunden som hovedregel skal ha angitt prosentandel egenkapital ved innvilgning. Det fremgår videre at oppfølging av egenkapitalkrav på selskapsnivå skjer løpende ved engasjementsgjennomgang og ved nye lånesaker. For enkelte selskap vil banken likevel kunne ha lånevilkår (covenantkrav) som gjelder hele lånets løpetid, mens det på prosjektnivå er løpende oppfølging. Finanstilsynet legger til grunn at kravet innebærer at banken krever at selskapet må skyte inn ekstra kapital hvis egenkapitalen etter transaksjonen kommer under de fastsatte minimumsgrensene og at banken har en regelmessig oppfølging på at kravet til egenkapital er oppfylt.

Engasjementsoppfølging

I den foreløpige tilsynsrapporten ba Finanstilsynet styret klargjøre retningslinjene for oppfølging av problemengasjementer. Finanstilsynet presiserte at identifikasjonen av problemengasjementer bør omfatte alle tegn på finansielle problemer og ba styret påse at det er etablert kontrollordninger for å sikre at relevante oppfølgingstiltak gjennomføres. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at banken har innarbeidet ny modul for identifikasjon og merking av forbearance og UTP, som ifølge banken gir god innsikt i, og oversikt over engasjementer som potensielt har, eller ligger an til å få finansielle problemer. Finanstilsynet noterer at styret vil påse at bankens rutine for mislighold blir justert i tråd med ny definisjon, samt at det blir innført kontroll med at relevante oppfølgingstiltak blir gjennomført.

Tapsvurderinger - IFRS 9

Nærmere om vesentlig økning i kredittrisiko, betalingslettelser ("forbearance") og UTP

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at banken må fastsette retningslinjer som klargjør kriteriene for hva som anses som vesentlig økning i kredittrisiko og dermed medfører overgang til trinn 2. Finanstilsynet viser i den forbindelse til at innvilgelse av betalingsutsettelse, ny kreditt til betaling av termin og avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor, anses å innebære betalingslettelse som etter IFRS 9 skal håndteres som vesentlig økning i kredittrisiko.

Finanstilsynet pekte videre på at korrekt merking og behandling av betalingslettelser er viktig for å avdekke svekkelser i porteføljekvalitet og bidra til korrekt avsetningsnivå. Finanstilsynet ba styret påse at det i retningslinjene inntas definerte kriterier for merking og innrapportering av betalingslettelser, samt kriterier for overføring mellom trinnene. Finanstilsynet pekte i den forbindelse på at hvis lettelsene innvilges på grunn av at låntaker har finansielle vanskeligheter og banken ellers ikke ville ha gitt disse lettelsene, oppfyller utlånet definisjonen på kredittforringet

utlån som skal overføres til trinn 3. Finanstilsynet merker seg at styret tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning samt viser til at rutiner i all hovedsak er ferdigstilt og klar til godkjenning. Finanstilsynet legger til grunn at banken fastsetter retningslinjer som definerer mislighold og angir bankens kriterier for UTP i samsvar med rundskriv 4/2020 og CRR.

Finanstilsynet bemerket i foreløpig tilsynsrapport at klassifisering av lån med betalingslettelser som trinn 2 eller trinn 3 avhenger av den konkrete situasjonen. I tilfeller der betalingslettelsen er innvilget på grunn av at låntaker har finansielle vanskeligheter og de endrede vilkårene innebærer at banken gir avkall på renter eller hovedstol slik at lettelsen har en negativ innvirkning på de estimerte, fremtidige kontantstrømmene, anses lånet som kredittforringet (trinn 3). Betalingslettelser som innebærer vesentlig økning i kredittrisiko (trinn 2), kan være kortvarige betalingsutsettelse uten negativ innvirkning på estimerte, fremtidige kontantstrømmer.

Trinn 3

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at banken med unntak for offshore-engasjementene, ikke har på plass modell for tapsberegning etter IFRS 9. Gjennomgang av enkeltengasjementer på person- og bedriftsmarkedet viste mangelfull dokumentasjonen av tapsberegningene, bl.a. var det flere saker hvor tapsberegningen manglet oppdatert dokumentasjon og vurdering av sikkerhetsverdi og kontantstrømmer. Videre var det kun benyttet ett scenario i form av forutsatt sikkerhetsverdi, og det var ikke foretatt neddiskontering. Finanstilsynet viste til at IFRS 9 krever at tapsberegningen skal reflektere et sannsynlighetsvektet beløp som er kommet frem ved å evaluere ulike utfall. Finanstilsynet ga uttrykk for at det forventes at banken ved måling av forventet kredittap generelt legger til grunn mer enn ett utfall da det kan være betydelig usikkerhet knyttet til fremtidige kontantstrømmer, herunder tidspunkt og beløp for realisering av eventuelle sikkerheter. Finanstilsynet viste også til samlerapport IFRS 9-tilsyn punkt 3.3 og understreket at retningslinjene for tapsavsetninger må omfatte beskrivelse av overstyringer, tilleggsavsetninger, rimelighetsvurdering og etterprøving av forventet kredittap. Finanstilsynet merker seg at styret ser verdien av å ha en kontantstrømmodell med ulike utfall og vil arbeide for å få dette på plass. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at slik modell raskt tas i bruk og at styret påser at det som grunnlag for tapsberegningene foreligger oppdaterte sikkerhetsverdier og kontantstrømmer, samt at det foretas rimelighetsvurderinger og etterprøving av forventet kredittap.

Etterlevelse av utlånsforskriften

Bevilgningskriterier

Avvikskriterier for boliglån

Banken har etablert retningslinjer for bruk av fleksibilitetskvoten i utlånsforskriftens § 12. Blant annet innebærer dette at banken skal prioritere kunder banken har tillit til at vil håndtere aktuell gjelds- og belåningsgrad. I foreløpig tilsynsrapport påpekte Finanstilsynet at dette kriteriet var generelt og ikke begrenset adgangen til å innvilge avvikssaker på en effektiv måte. Dessuten var oversendte enkeltsaker i liten grad forankret i de styrefastsatte avvikskriteriene. Det fremkom av

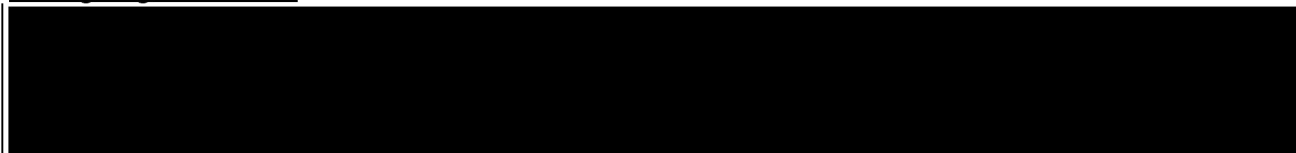
styrets svarbrev at styret vil vurdere avvikskriteriene på nytt og innføre tiltak for å sikre at det blir notert i kredittsakene hvilket kriterium som blir benyttet.

Betjeningsevne

Banken benyttet SIFO-satser for levekostnader i betjeningsevneberegningen. I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet imidlertid på at banken ikke hadde inkludert utgifter utover SIFOs referansebudsjett til f.eks. helsetjenester, feriereiser og gaver. Det fremkom av styrets svarbrev at banken har tilpasset størrelsen på likvidtetsindikatoren for å hensynta utgifter til helse, feriereiser og gaver. Finanstilsynet tar styrets svar til etterretning, men understreker viktigheten av å ikke undervurdere levekostnadene ved beregning av kundens betjeningsevne.

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at det ikke fremkom av oversendte retningslinjer hvordan husholdningens totale kostnader skal fordeles når én person som inngår i en husholdning med to inntekter skal stå som låntaker alene eller hvordan banken beregner betjeningsevne i saker med medlåntaker utenfor husstanden. Det fremkom av styrets svar at banken har rutiner for dette, men at styret vil sørge for at det blir foretatt en gjennomgang og evaluering av bankens rutiner på området.

Bevilgningsfullmakter

Finanstilsynets merker seg at inntakskriterier og fullmakter er relatert til akkumulert risikoklasse A-E, dvs. hensyntatt sikkerhetsdekning, mens oppfølging og styring av fullmakter foretas på bakgrunn av tap og mislighold, herunder gjennomsnitts-PD. Finanstilsynet ba styret redegjøre for begrunnelsen for valg av fullmakter basert på akkumulert risikoklasse. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at selv om kontantstrøm er det primære kriteriet ved kredittinnvilgning har styret vurdert at sikkerhetsklasser også er et relevant forhold, jf. punkt om risikotoleranse, og har på denne bakgrunn knyttet fullmaktene opp mot akkumulert risikoklasse.

I foreløpig tilsynsrapport viste Finanstilsynet til at fullmaktsgrensene innebærer at det størrelsesmessig er få engasjement som blir besluttet av styret og reiste spørsmål om bankens fullmaktsystem gir styret god nok innsikt i bankens utlånsportefølje. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret har tillit til administrasjonens kredittvurderinger og er komfortabel med de nivåene som er satt. Styret viser også til at det månedlig får tilsendt alle protokoller fra kredittutvalget og har oversikt over innvilgede saker, herunder fornyingssaker samt saker fra porteføljesystemet (KUBE).

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at beste praksis er at kredittkomite defineres som et rådgivende organ og reiste spørsmål om det bør etableres retningslinjer (mandat) som klargjør kredittkomiteens rolle og sammensetning. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at kredittutvalget er administrerende direktørs rådgivende organ, og at det er han som bestemmer sammensetning og mandat. Sakene blir besluttet av administrerende direktør på hans personlige fullmakt. Finanstilsynet noterer at styret tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning og vil se på behovet for evt. presiseringer rundt kredittutvalgets rolle og sammensetning.

LIKVIDITETSRISIKO

Vurdering av bankens risiko på likviditetsområdet

Innskuddsdekning

I foreløpig tilsynsrapport viste Finanstilsynet til at bankens innskuddsdekning så vel som andel innskudd dekket av sikringsfondets garanti er noe lavere enn for sammenlignbare banker. Finanstilsynet tar til etterretning styrets svar om at strategiplanen for 2021-2024 legger opp til en målrettet satsning på økte innskudd fra privatmarkedet.

Markedsfinansiering

Finanstilsynet ga i foreløpig tilsynsrapport uttrykk for at banken bør ha spredte forfallstidspunkt for innlånene for å opprettholde en forsvarlig finansieringsstruktur, herunder tilstrekkelig gjennomsnittlig restløpetid. Finanstilsynet har merket seg styrets svar om at det nå er innført et måltall for gjennomsnittlig restløpetid for eksternt finansiering.

Styring og kontroll av likviditetsrisiko

Rammer

I foreløpig tilsynsrapport ga Finanstilsynet uttrykk for at bankens interne ramme for LCR ga for lite handlingsrom over det regulatoriske minstekravet på 100 prosent, og noterer fra styrets svar at rammen nå er økt.

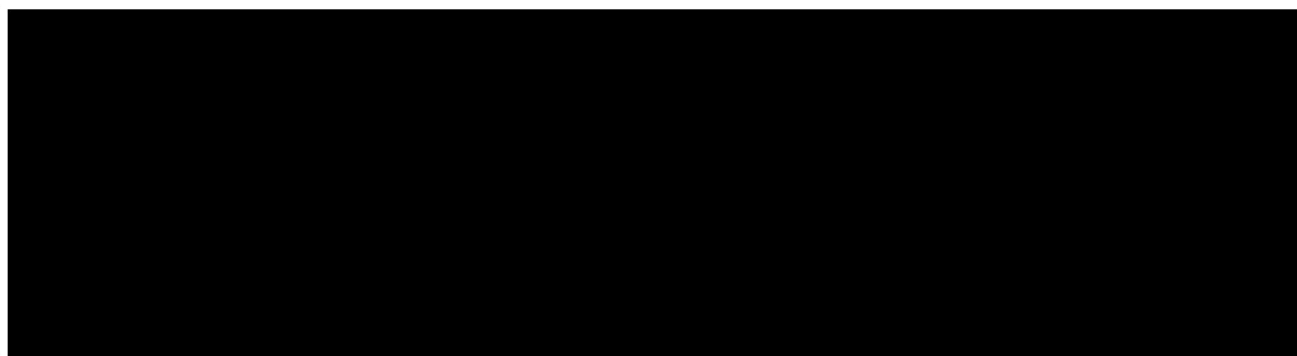
Stresstester

I foreløpig tilsynsrapport bemerket Finanstilsynet at de fleste banker har en likviditetsbuffer som sikrer 12 måneders virksomhet uten ny, eksternt finansiering ved en krise. Finanstilsynet noterer fra styrets svar at det vil vurdere å øke overlevelshorisonten i bankens likviditetsstresstest.

MARKEDSRISIKO

Styring og kontroll av markedsrisiko

Overordnede policyer, retningslinjer og rutiner

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens faktiske eksponering i aksjer, obligasjoner og sertifikater, samt eiendom per 1. kvartal 2021 samlet sett vurderes å være begrenset, men etter Finanstilsynets oppfatning samsvarer ikke markedsrisikoen banken kan eksponeres for i henhold til policydokumentet, med at bankens markedsrisiko skal være lav. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at styret har fjernet mulighetene for å investere i BBB-obligasjoner. Finanstilsynet noterer at etter styrets oppfatning svarer mandatet nå til faktisk eksponering i obligasjoner og at styret etter dette vurderer markedsrisikoen som lav. Videre noteres det at banken ikke har plasseringer av likviditet i aksjer for handelsformål.

Rammer

Finanstilsynet bemerket i den foreløpige rapporten at Finanstilsynet savner en ramme for netto renteksponering (forskjellen mellom rentederivater og faktisk eksponering), samt en vurdering av kvalifiserte motparter for å redusere motpartsrisiko. Finanstilsynet pekte også på at banken i policy for markedsrisiko bør definere hvilke finansinstitusjoner som er godkjente motparter. Finanstilsynet merker seg at styret tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning og at styret vil vurdere å inkludere dette i policy for markedsrisiko.

Stresstester

I foreløpig tilsynsrapport ga Finanstilsynet uttrykk for at bankens stresstester på markedsrisikoområdet ikke er innlemmet tilstrekkelig i bankens samlede system for styring og kontroll av markedsrisiko. Finanstilsynets ga også uttrykk for at det er viktig at banken foretar regelmessig stresstester på dette risikoområdet. Finanstilsynet noterer at styret tar Finanstilsynets kommentar til etterretning og at det i større grad vil gjennomføre stresstester innen markedsrisikoområdet.

OPERASJONELL RISIKO

Rammer og retningslinjer

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at banken ikke hadde definert rammer, måltall eller risikoindikatorer for operasjonell risiko. Etter Finanstilsynets vurdering er kvantifiserte rammer risikoindikatorer viktig for å sikre at banken opererer innenfor styrets fastsatte risikotoleranse. Dessuten kan måling av eksponering gi et helhetlig syn på risikobildet, samt muliggjøre overvåking av utviklingen i risikoprofilen over tid. Finanstilsynet noterer styrets opplysning i svarbrevet om at en vil fastsette kvantifiserte rammer for operasjonell risiko.

Operasjonelle hendelser og rapportering av operasjonell risiko

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at det er rapportert svært få hendelser i banken de siste årene. Finanstilsynet anser hendelsesrapportering som et vesentlig element i styrets oppfølging av operasjonell risiko og pekte på at det bør være en lav terskel for rapportering av uønskede hendelser. Det ble reist spørsmål ved om banken har underrapportert operasjonelle hendelser. Det fremkommer ikke av styrets svar om banken har underrapportert operasjonelle hendelser. Styret opplyser imidlertid at fokuset på operasjonell risiko skal forsterkes og at styret vil sørge for at terskelen for å rapportere hendelser i banken er lav.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at banken i risikorapport for første kvartal 2021 rapporterte at antall operasjonelle hendelser er på grønt nivå, til tross av at banken ikke har etablert ramme på området og at banken selv opplever at for få hendelser rapporteres. Styret opplyser i svarbrevet at kategorisering av risikonivå ikke vil være representativt grunnet manglende rammer

på området. Dessuten mener styret at innmeldte hendelser isolert sett ikke gir et entydig bilde av den operasjonelle risikoen i banken. Etter Finanstilsynets vurdering bør risikoreporteringen kun vise det risikonivået som vurderes som representativt for den enkelte indikator/risikoområde, for å sikre at rapporten ikke gir et misvisende bilde av bankens risiko.

Finanstilsynet ber om at kopi av dette brevet sendes til bankens valgte revisor.

Finanstilsynet ber om at kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets tilsynsrapport blir behandlet sendes Finanstilsynet. Finanstilsynet ber i tillegg styret oversende redegjørelse for status på de forholdene styret opplyser at det skal vurdere å endre, herunder revidert policy for likviditetsstyring og policy for markeds- og motpartsrisiko. Dokumentene bes oversendt innen 28. februar 2022.

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Anne Marie Romsaas
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.